

«Рівність полягає в тому, щоб до кожного ставитись особливо»

Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти ініціював та провів парламентські слухання на тему: «Освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення дітей із порушеннями психофізичного розвитку: проблеми та шляхи їх розв'язання». До щирої розмови долучилися й інші, дотичні до проблематики комітети: з питань охорони здоров'я, з питань соціальної політики та праці, у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів. У слуханнях також узяли участь представники уряду, депутатських фракцій, громадських організацій, науковці, працівники закладів освіти, соціального захисту, охорони здоров'я. Пропонуємо читачам «Віча» ключові тези дискусії.

58

Ведучий — заступник Голови Верховної Ради України **Руслан КОШУЛИНСЬКИЙ** наголосив на необхідності вдосконалення законодавчої бази, що стосується проблем дітей із порушеннями психофізичного розвитку, вироблення нових, недискримінаційних механізмів підходу до цієї категорії населення і, відповідно, на великих очікуваннях від цих слухань.

Міністр освіти і науки України **Сергій КВІТ** провів паралель між рівнем цивілізованості суспільства й рівнем забезпечення доступу до якісної освіти дітей із особливими потребами: «Оптимальним нині є шлях реалізації та поширення моделі інтегрованого та інклюзивного навчання. Таке навчання є корисним також для інших дітей, адже вони стають добрішими, толерантнішими... Щороку в дошкільних навчальних закладах

зростає кількість інвалідів свідчить про необхідність перебудовування системи надання медичної допомоги на користь первинної ланки, запровадження міжнародних стандартів стаціонарної та спеціалізованої медичної допомоги.

Голова Комітету з питань охорони здоров'я, народний депутат України кількох скликань **Тетяна БАХТЕЄВА** стурбовано констатувала, що «вперше за роки незалежності до безтурботного життя українських дітей увійшло страшне слово «війна». А для дітей Донбасу вона є не лише словом, а й реальністю... Стан здоров'я дитячого населення в країні рік у рік погіршується. Якщо в першому класі середньої школи 1-шу групу здоров'я мають 20 відсотків учнів, 2-гу — 50%, а 3-тю — 30% учнів, то серед випускників відхилення спостерігаються вже в 90% дітей.

результатів... Нам нічого не заважає вже нині провести аналіз стану виконання цієї програми та розпочати роботу над підготовкою нового проекту програми з охорони репродуктивного здоров'я населення».

Про найтривожніше розповів у виступі голова Комітету у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів **Валерій СУШКЕВИЧ**:

— Сьогоднішній біль всієї країни — діти-інваліди на Сході під час неоголошеної війни. Вони беззахисні й навіть обмежені в праві втекти від стрільби, від вибухів... Інваліди на Сході не отримують пенсії, державної допомоги. Тоді як нині це не просто засоби існування, це — можливість оплатити виїзд за межі терору... У системі Мінсоцполітики діють 53 дитячі будинки-інтернати й 3 дитячі відділення психоневрологічних

Сергій КВІТ

Руслан САЛЮТИН

Валерій СУШКЕВИЧ

Тетяна БАХТЕЄВА

зростає кількість дітей дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку. З цієї причини щорічно збільшується мережа дошкільних закладів зі спеціальними групами. Проте чимало дітей із особливими потребами перебувають удома, бо вони, зокрема, фізично не можуть здолати сходи чи інші перешкоди на шляху до дошкільних закладів. Утім, в таких закладах немає і розвивального середовища, фахівців, підготовлених до роботи з цими дітьми».

На думку першого заступника міністра охорони здоров'я України **Руслана САЛЮТИНА**, тенденція до

Найчастіше трапляються психоневрологічні розлади, міопія, ожиріння, сколіоз. Медики виявляють випадки підвищеного кров'яного тиску... Значно поширилися в середовищі дітей і підлітків тютюнокуріння, споживання алкогольних напоїв, наркоманія й токсикоманія... Необхідною є профілактична робота з молоддю та підлітками, спрямована на підготовку до свідомого ведення здорового способу життя. Такі заходи передбачені Державною програмою «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року, що реалізується вже восьмий рік поспіль і не дає позитивних

інтернатів. Там на повному державно-безпеченні перебувають 6,5 тисячі дітей. У 342 спеціальних загальноосвітніх закладах Міністерства освіти і науки України навчаються близько 45 тисяч дітей із особливими освітніми потребами... Нині в інтернатних закладах рівень викладання убогий. Утім, там і загальний розвиток дитини є проблемою. Рівень патронатної підтримки дитини низький, кваліфікація персоналу не витримує критики. Однією з кричущих проблем інтернатів є нецільове витрачання коштів, яке виділяють на утримання дитини. Прошу звернути увагу Гене-

ральної прокуратури: за моїми даними, із загальної суми державних допомог та пенсій, які надходять на рахунок дитини-сироти або дитини, батьків якої позбавлено батьківського піклування, 25 відсотків розкрадається під час перебування її в закладі... Власником і розпорядником цих коштів є директор інтернату. Куди вони йдуть і куди зникають, коли діти помирають?..

Наголосив промовець і на недостатній кількості автобусів, пристосованих для перевезення людей із порушеннями опорно-рухового апарату, й на тому, що старі школи не обладнані пандусами.

У співповіді голова Комітету з питань науки і освіти **Лілія ГРИНЕВИЧ** нагадала про статтю 24 Конвенції ООН «Про права людей з інвалідністю», в якій, зокрема, йдеться про обов'язок держави реалізувати інклюзивну модель освіти, забезпечити кожній дитині право навчатися за місцем проживання.

Проблема починається з раннього дитинства. Дуже часто порушення діагностуються запізно, бо навіть на рівні області не всі лікарі можуть виявити ураження нервової системи. Для забезпечення вчасної діагностики слід активізувати роботу центрів раннього втручання, що створюються на базі навчально-реабілітаційних центрів. Необхідно оптимізувати управління й налагодити міжвідомчу співпрацю, оновити склад Ради у справах інвалідів при Кабінеті Міністрів та активізувати її роботу.

Промовець навела такий приклад:

— Ми постійно говоримо тільки про книжки шрифтом Брайля, але в усьому світі сліпих дітей навчають уже за допомогою аудіозасобів... Необхід-

тина під час денного перебування може отримати педагогічну й реабілітаційну допомогу, а батьки — психологічну допомогу, скористатися можливістю працювати і, відповідно, заробляти. На жаль, таких центрів замало, а тим часом діти й батьки залишаються в ізоляції від суспільства. Проблемними є якість і доступність медичних послуг для дітей із інвалідністю. Особливої актуальності це питання набуло в умовах проведення медичної реформи, внаслідок якої скорочувалася мережа закладів охорони здоров'я, але при цьому не створювалися умови, аби довести дитину-інваліда до відповідного медичного закладу.

Директор навчально-виховного комплексу для розумово відсталих дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, міста Богородуха Харківської області **Олена ХОВАНОВА** розповіла про всеукраїнський науково-дослідний експеримент, що з 2005 року проводиться на базі цього закладу. Сутність його — у професійно-трудовій реабілітації вихованців. «Випускники отримують свідоцтва про присвоєння робітничих кваліфікацій (плодоовочівник, тваринник, озеленювач, квітникар), а разом із цим — гарантію працевлаштування на підприємствах області», — поділилася досвідом директор.

Народний депутат України, перший заступник голови Комітету з питань охорони здоров'я **Ірина СПІРИНА** акцентувала увагу на проблемі дітей із аутизмом, діагноз котрим у нашій країні ставиться лише в три роки або пізніше. Доповідач нагадала, зокрема, що в

ти обласні центри ранньої діагностики та реабілітації дітей із розладами аутичного спектра (можна розширити); передбачити в межах коштів, виділених на профілактику, закупівлю діагностичного обладнання для цих центрів; призначити у структурі центрального апарату МОЗ та його обласних управлінь відповідальних осіб, із якими зможуть контактувати представники громадськості; створити в МОЗ робочу групу із залученням представників громадськості... Запровадити інститут раннього огляду дітей для виявлення відхилень і недоліків розвитку».

Інформація представника Ресурсного центру освітніх інформаційних технологій для осіб із особливими потребами Національного університету «Львівська політехніка» **Оксани ПОТИМКО** стала наче променем світла в кінці темного тунелю. Вітчизняний досвід, варті наслідкування, є! Оксана Потімко розповіла:

— За неповні три роки роботи центру ми вперше в Україні впровадили в життя інклюзивне навчання сліпонародженої дитини в звичайній школі. Ми розробляємо мультфільми та аудіопідручники для не-

Лілія ГРИНЕВИЧ

Ірина СПІРИНА, Катерина САМОЙЛИК

Валерія ЛУТКОВСЬКА

Під час слухань

но оновити освітнє законодавство. Бо приймалося воно у 1990-х, власне, на основі медичної моделі. А потрібне розуміння інвалідності з огляду на сучасну соціальну модель... Усі люди народжуються рівними та водночас різними, й кожна людина є особливою. І рівність полягає не в тому, щоб до всіх ставились однаково, рівність полягає в тому, щоб до кожного ставились особливо... Наша мета — створити таку систему освіти, яка дасть змогу ставитися до кожної дитини особливо.

Уповноважена Верховної Ради з прав людини **Валерія ЛУТКОВСЬКА** наголосила на нестачі центрів соціальної реабілітації інвалідів, де ди-

Україні «реформуванням знищили дитячі психіатричні відділення у дитячих лікарнях... Діти з порушеннями психофізичного розвитку, особливо з аутизмом, не отримують дієвої допомоги лікарів, бо пропонують вони тільки психотропні препарати без альтернативи».

Заступник голови Комітету у закордонних справах **Юрій МІРОШНИЧЕНКО** зазначив, що знає цю проблему зсередини, знає, що величезна кількість родин опинилася на самоті з таким випробуванням і переживають глибоку депресію... Він підтримав усі озвучені національні пропозиції: «Потрібно виокремити аутизм в окрему нозологію; створи-

зрячих дітей, друкуємо спеціальну літературу. Створюємо також курс лекцій для медичних коледжів України, які приймають на навчання сліпих студентів. У нас є дуже багато інших задумів. Хочу наголосити, що для реалізації своїх проєктів ми не взяли з держбюджету жодної копійки, а інвестували в державу близько 3,5 мільйона гривень».

Отож є люди в Україні, що таки правильно розуміють сентенцію про те, в чому полягає рівність.

Підготувала Ольга КРАСОВСЬКА.
Фото Миколи БЕЛОКОПИТОВА.